

CHICAGO, ŘÍJEN, 1892.

Světová výstava.

Jest politování hodnou skutečností, že nedělníkáři rozvinují mnohem čilejší agitaci než živly svobodomyšlné. Již před rokem počali tito krtci neblahou svoji agitaci mezi národními komisaři. Během doby vzrostl počet žádostí, aby výstava v neděli byla zavřena, na 3689 a pod nimi stojí 315,954 podpisy. Nejvíce žádostí tohoto druhu přišlo z Pennsylvanie a sice 657, podepsaných 86,033 osobami. Po tom následují New York s 343 žádostmi a 41,207 podpisy, Ohio 345 žádostmi a 40,791 podpisy, Illinois se 372 žádostmi a 22,503 podpisy. Výsledek této mocné a všeobecné agitace se též dostavil. Kongres usnesl se na dodatku, který je hanebnou zradou na ústavě země této. Co na protě tomu činily živly svobodomyšlné? Protestovaly sice, avšak v míře tak nepatrné, že jest to při ohromném počtu jich stoupenců nedůstojné a žalostné. Svobodomyšlní přivedli to na celých 248 protestů se 78,684 jmény. Mezi nimi jest opět na prvním místě Pennsylvanie s 56 žádostmi a 63,367 podpisy, dále Kalifornie s 20 žádostmi a 2157 podpisy, Washington s 20 žádostmi a 2656 podpisy, Kansas se 14 žádostmi a 1,681 podpisy, Illinois se 14 žádostmi a 865 podp., atd.

Poněvadž ředitelové přijali 2,500,000 dol. s podmínkou nedělního zavření od kongresu, jest pochybné, budeli otázka zavření výstavy v říjnovém zasedání národního výboru jest jedinou projednávána.

Při tomto porovnání nebrali jsme ohled na nedělníkářské žádosti od společností náboženských, konvencí a konferencí. Počet jich obnáší 281 a zastupují prý 25,509,138 osob. Avšak na toto poslední číslo nelze klásti žádnou váhu, poněvadž žádosti z jediné Pennsylvanie mají representovati 15,552,475 osob, kdežto ve skutečnosti stát tento čítá všeho obyvatelstva asi 4½ mill.

Dobrym důvodem pro nedělní otevření jest též, že nyní ve všední dny průměrně navštíví výstavu 3000, avšak v neděli 10-15,000 lidí.

Fillmore Tanner ze Spokane, Wash., přibyl sem, aby učinil přípravy ku zřízení eskymácké vesnice. Zastupuje akciovou společnost, která prý vládne kapitálem \$100,000 a najal již 3 akry pozemku blízko výstavního obchodu na 57 ulici. Zde budou prý Eskymáci usídleni a mají sem již v říjnu t. r. přibýti. Plaví se z Labradoru do Bostonu a odtud pojedou po železnici sem.

Následující přehled ukazuje, jak čítají americké železnice sazby za dopravu zboží:

Z	1tř.	2..	3..	4..	5..	6..
New Yorku	75	65	50	35	30	25
Boston	75	65	50	35	30	25
Filadelfie	69	59	48	33	28	23
Baltimore	67	57	47	32	27	22
Portland, Me.	75	65	50	35	30	25
Newport, Ky.	59	51	43	29	25	20
Norfolk	59	51	43	29	25	20
Montreal	65	57	44	31	26	22

Major Geo. M. Randall od 4. pěšího pluku Spoj. Států obdržel rozkaz od gen. Schöfelda, by se odebral do Chicaga a zde byl nápomocen majoru Comlymu při stavbě vzorného vojenského ležení. Po dobu výstavy bude tam ubytováno 8 setnin pěchoty, 1 baterie lehkého dělostřelectva, 4 setniny jízdy; dále ob čas přibudou sem 1 — 2 prapory west-pointských kadetů. Ne jenom

stany, zbraně, uniformy atd. mají zde býti vystaveny, nýbrž též disciplína a výcvik spolkových vojáků před očí předveden.

Za polní ležení vyhlédnut jest jižní konec Jackson Parku při břehu jezerním.

Guvernéř Fifer prohlásil dne 22. září, aby den 21. října slaven byl jako státní svátek na počesť Kolumbovu. Všechny obchody budou toho dne asi odpočívati a obyvatelstvo věnuje se cele slavnostnímu programu.

Školy budou bezpochyby pořádati zvláštní slavnosti, aby žáci o významu toho dne byli poučeni.

Ve schůzi výkonného výboru ředitelstva dne 22. září byl podán návrh, jak vydati se mají výstavní bondy. Návrh byl přijat.

Jedná se zde o sumu \$4,000,000, která sestává z bondů a \$100, \$500, 1000, 5000. Bondy ponese šestiprocentový úrok. Dne 1. října bude v rozličných chicagských bankách zahájena subskripce. Dne 15. října bude subskripce ukončena. Výstavní společnost slibuje, že nepřekročí dluh \$5,000,000. Bondy dle možnosti bude správa výstavní vypláceti již před propadnutím. Žádná subskripce nemůže obnášeti méně než \$200. Ustavičně nabývá vrchu přesvědčení, že výstava jakožto obchodní podnik korunována bude zdárným výsledkem.

Páter J. M. R. Le Jeune v Kamloops, B. C., který vydává malý indiánský časopis, nabídl se, že sestaví nový stenografický systém, který by se hodil pro řeč Indianů Chinoků.

F. Zeggio, výstavní komisař italský navrhl své vládě, že zřídí v Jackson parku malou budovu a sice v čistě italském slohu. Zeggio přeje si, by mu k tomu účelu byl dán prostor, jehož Columbia se vzdala.

Při slavnostech říjnových hlavním bodem programu budou též ohňostroje. Krásné plamenné obrazy prováděny budou po tři večery. Na programu jsou následující obrazy. První noc: veliký plamenný oblouk s velkým krásným, plamenným anglickým nápisem: "Chicago vítá národy světa." Plamenný obraz, představující odjezd Kolumbův ze Španělska. Je vidět, kterak zvedají kotvy, kterak se plachty dmou, ozve se výstřel na rozloučenou: na konec vyplují lodě z přístavu na širé moře, obklopeny velkým počtem člunů, již je kus cesty provázejí. Proměnlivý obraz, jenž počne znázorněním karavely Kolumbovy "Santa Maria" a promění se v podobiznu Kolumbovu. Historický obraz, představující přistání Kolumbovo ve skvělých barevných efektech. Plamenný obraz kongresu národů. — Druhého večera: pestrá barevná fontána zvýší 75 stop, jež desetkrát změni svou barvu. Výjev vzdání se lorda Cornwallisa u Yorktownu. Bitva na jezeře "Erin" ve chvíli, kdy průvodčí loď spouští vlajku na znamení, že se vzdává. Vypálení 43 šestiliberních raket, z nichž každá zakončí v 43 hvězdy, červené, modré a bílé, odpovídající 43 státům Unie. Pak největší plamenné kolo, jež kdy bylo provedeno. Změní šestkrát svoji podobu a má uprostřed znak svobodných států. Na jeho obvodu nalezá se 43 menších kol, každé se znakem jednotlivého státu uprostřed, jež se rovněž otáčejí. Plamenný obraz Kapitulu ve Washingtoně. Ku konci vypálí se 5000 raket. Třetího večera: vodní výjev na velkém průplavu. Podmořské granáty metají do výše vodní sloupy zvýší 200 stop, ozářené světelnými bombami. Krásná skupina znaků všech zemí, účastníků se výstavy, ko-

lem znaku Spoj. Států. Symbolické zobrazení míru a blahobytu, obklopené postavami umění, vědy a literatury. Po obou stranách prospekty mostu brooklynského, věže Eiffelovy a mostu přes Fifth of Forth; pak stroje na sklizení s heslem: "Mír má svoje vítězství, jež jsou neméně slavná než válka." — Karneval benátský na velkém průplavu; průvody osvětlených gondoli a člunů se zpívajícími gondolieri. Při tom ohňostroje všeho druhu na průplavu, improvizovaných lagunách a ve vzduchu. Velkolepý tento obraz potrvá po deset minut.

Z Washingtonu se oznamuje, že gen. Miles pro říjnovou slavnost určil 2000 mužů spolkového vojska; některé oddíly provázeny budou hudbou pluku, k němuž náležejí.

Též námořnický orchestr sem přibude, jak gen. Miles ujišťuje. Vojsko bude ubytováno ve Washington Parku.

Podivuhodnou činnost vyvinují ženy ve všech státech a končinách světa pro výstavu. Madame Diaz, manželka předsedy republiky mexické, oznámila na výstavu mexický dámský orchestr. Členky orchestru budou prý nositi roztomilé uniformy.

Dne 23. září odbývána byla schůze těch, kdo zajímají se o svobodné umění. Bylo si stěžováno, že jen na pětinu všech žádostí o prostor v oddělení svobodných umění může býti brán zřetel a nedostatek místa činí se velmi citelným.

Bratr Maurellan svaluje zodpovědnost za tuto hrubou chybu na úředníky výstavní. Bez náležité výstavy svobodných umění nepotká se nikdy světová výstava se žádoucím výsledkem. Co pomyslí si cizinci, když místo celkového znázornění setkají se zde cizinci s neúplným zlomky. Odvrátí se sklaně a řeknou: V Americe vypadá to s inteligencí velmi bledě. Když nemá nic jiného bráti se na váhu, musí aspoň učiněno býti spravedlnosti zadosť. Rozličné náboženské spolky katolické, které zastupují \$30,000,000 lidí a které již vydaly za předměty do tohoto oboru spadáající \$300,000 musí býti respektovány. Též papež Lev XIII. vřele se o výstavu zajímá. Též z toho důvodu žádá katolické kněžstvo za spravedlnost, že ve Spoj. Státech 13,000,000 obyvatelů a na celé zemi 300,000,000 lidí k náboženství katolickému se hlásí. S těmito číslicemi jest výstavní správa povinna počítati. Jiní ještě řečníci podporovali žádost za větší prostor pro výstavu svobodných umění a konečně byla přijata resoluce, v níž správa výstavní se žádá, by nejméně 400,000 čtv. stop vyhradila předmětům z oboru vchovatelství, hudby, národopisu, starožitnictví atd.

Bratr Maurellan jest ředitelem výstavy katolického vchovatelství.

Hanbou a skvrnou na celé civilisaci pokolení lidského jest, že usnesen senátu ve prospěch nedělního zavření přijato bylo sněmovnou, a bylo b hanbou a potupou ještě větší, když živly svobodomyšlné nevzchopily se ku protestu ráznějšímu a všeobecnějšímu, než doposud se dělo. Jak již jsme jednou ukázali, doposud jen velmi nepatrný počet protestů proti usnesení domu poslanců od svobodomyšlných živlů ve Spoj. Státech došlo.

Tomáš Bryan, cestovní komisař výstavy, vydal otevřený list ve prospěch nedělního otevření. Práv v něm následující: Hlučná a živá výstavní neděle, jak někteří za ní se přimlouvají, nikdy u nás přívrženců nenajde. Ředitelové přejí si "pokojnou" neděli na výstavě,

bez hučení nesčetných strojů a bez projeje vystavených předmětů.

Protiivníci nedělního otevření hlavně dofrají se o ten důvod, že posvátnost neděle bude tím porušena, když brány výstavy nebudou zavřeny. Ale my jsme toho náhledu, že neděle nemá sloužiti jen klidu nýbrž též zotavení — k zotavení rozumnému, povznášejícímu. Naše neděle není ničím jiným než židovské soboty a nemá se starým židovským zákonem co činiti. Ohromná většina křesťanstva již kloní se k našemu náhledu. Samo duchovenstvo počíná nám rozuměti. Neboť snaží se velmi do bře vespolek, když dopoledne obdávají se bohoslužby a odpoledne přátelé vzájemně se navštěvují a jiné společenské zábavy v domě aneb mimo dům se pořádají.

Jsmo o tom přesvědčeni, že 60 až 80 procent amerického lidu, prohlásilo by se pro otevřenou neděli, kdyby mělo o tom všeobecným hlasováním býti rozhodnuto.

Jest pravdou, že užito bylo systematické, obdivuhodně zorganizované agitace ve prospěch nedělního zavření výstavy, avšak jest též jisto, že statisíce osob položily své podpisy na žádosti tyto jen, aby měly svatý pokoj se svými pastory a podobnými otci duchovními, kdežto ve svém nitru jsou přátely nedělního otevření. V Chicagu obzvláště jest počet našich protivníků velmi nepatrný. Zkušenost nás poučuje, jak nedělní otevření již na výstavním staveništi se osvědčuje. Nesčetné množství lidí používá výhody nedělního otevření a předce nelze pozorovati ani stopy po nepokoji, hřmotu a znesvěcování dne. I v ostatních městech zůstanou parky, knihovny, musea a umělecké sbírky otevřeny.

Jistý duchovní psal nedávno, že výstava jest čistě americká a proto prý jest národní povinností, že též neděle musí čistě po americku býti svěcena. Muž tento jest na rozhodném scesti. Nikdy před tím neměla výstava tak mezinárodní povahy, nikdy nebyla výstava po celém světě tak oznamována nikdy nehlásilo se tolik hostů a vystavovatelů z cizozemská jako na výstavu v Chicagu. Protiivníci hlavně brojí proti nedělní práci, kterou prý nedělní otevření vyžaduje. Avšak právě dělníci, nejméně asi 19 dvacetin z nich, přejí si nedělního otevření. Jsou rozhořčeni, že v jejich jménu a zájmu zavření se vyžaduje. Dělníkoví jest jediné možno při stávajících poměrech mezi zaměstnavateli a dělníky, výstavu v neděli navštívit. Kdyby dalo se provést, aby dělníci v neděli měli volný vstup na výstaviště, byl by dosažen ideál výstavní neděle.

Doposud vydáno bylo 50,000 pozvánek pro slavnost dne 21. října. Pro 90,000 osob byla zaopatřena sedadla a mimo to směstná se asi 35,000 osob na místě, které vyhrazeno jest ku stání. Jen pozvaní hosté mají přístup, ostatnímu obecnstvu není dovoleno toho dne Jackson Park navštívit. Páni tam chtějí míti jen samé své vyvolené.

Do celního úřadu došly včera 104 hmoždíře, jichž bude používáno při slavnosti dne 21. října.

Hudební kancelář světové výstavy vydal oběžník, v němž se oznamuje, že ve třech týdnech v měsíci červnu r. 1893 vždy po tři dny odbývána bude hudební slavnost, při níž mnoho pěveckých a hudebních sborů bude účinkovati.

Pokladník světové výstavy Seebeger vydal nedávno oznámení, že každý akcionář podniků výstavního, který